A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2015. október 6.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — Az Európai Unió Alapjogi Chartája — 39. és 49. cikk — Európai Parlament — Választások — Választójog — Európai uniós polgárság — Az enyhébb büntetőtörvény visszaható hatálya — Olyan nemzeti szabályozás, amely az 1994. március 1-je előtt végső fokon hozott, a büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet esetén előírja a választójogból való kizárást”

A C-650/13. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a tribunal d’instance de Bordeaux (bordeaux-i elsőfokú bíróság, Franciaország) a Bírósághoz 2013. december 9-én érkezett, 2013. november 7-i határozatával terjesztett elő az előtte

Thierry Delvigne

és

a **Commune de Lesparre-Médoc**,

a **Préfet de la Gironde** között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, K. Lenaerts elnökhelyettes, A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, C. Vajda, S. Rodin és K. Jürimäe (előadó) tanácselnökök, A. Rosas, Juhász E., A. Borg Barthet, J. Malenovský és F. Biltgen bírák,

főtanácsnok: P. Cruz Villalón,

hivatalvezető: L. Carrasco Marco tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. január 20-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– T. Delvigne képviseletében J. Fouchet avocat,

– a commune de Lesparre-Médoc képviseletében M.-C. Baltazar és A. Pagnoux avocats,

– a francia kormány képviseletében G. de Bergues, D. Colas és F.-X. Bréchot, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: francia.

– a német kormány képviseletében T. Henze és J. Kemper, meghatalmazotti minőségben,

– a spanyol kormány képviseletében L. Banciella Rodríguez-Miñón, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében M. Holt, meghatalmazotti minőségben, segítője: J. Coppel QC,

– az Európai Parlament képviseletében D. Moore és P. Schonard, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében P. Van Nuffel és H. Krämer, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2015. június 4-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 39. és 49. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 Ezt a kérelmet a T. Delvigne és a commune de Lesparre-Médoc (Lesparre-Médoc önkormányzata, Franciaország), valamint a préfet de la Gironde (Gironde prefektusa) között ezen önkormányzat által T. Delvigne választói névjegyzékből való törlésének a tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 Az 1976. szeptember 20-i 76/787/ESZAK, EGK, Euratom tanácsi határozathoz (HL L 278., 1. o.) csatolt, a 2002. június 25-i, illetve szeptember 23-i 2002/772/EK, Euratom tanácsi határozattal (HL L 283., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 4. kötet, 137. o.) módosított, az Európai Parlament képviselőinek közvetlen és általános választójog alapján történő választásáról szóló okmány (a továbbiakban: 1976. évi okmány) 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az Európai Parlament tagjait valamennyi tagállamban az arányos képviselet elve alapján, listás vagy egyetlen átvihető szavazatos rendszer szerint választják.

[…]

(3) A választásnak általánosnak, közvetlennek, szabadnak és titkosnak kell lennie.”

4 Az 1976. évi okmány 8. cikke kimondja:

„Ezen okmány rendelkezéseire is figyelemmel, a választási eljárásra az egyes tagállamok saját nemzeti rendelkezései az irányadók.

Ezek a nemzeti rendelkezések, amelyek adott esetben figyelembe vehetik a tagállam sajátos körülményeit, a választási rendszer alapvetően arányos voltát nem változtathatják meg.”

A francia jog

5 Az 1810. február 12-i törvénnyel elfogadott büntető törvénykönyv (code pénal, institué par la loi du 12 février 1810) 28. cikkének az alapügy tényállására alkalmazandó változata (a továbbiakban: korábbi büntető törvénykönyv) első bekezdésében a következőket írta elő:

„A büntetőjogi szankció kiszabása az állampolgári jogok gyakorlásának megszűnésével jár.”

6 A korábbi büntető törvénykönyv 34. cikke értelmében:

„Az állampolgári jogok gyakorlásának a megszűnése a következőkből áll:

[…]

2° A szavazáshoz, a választáshoz és a választhatósághoz való jogtól, valamint általában valamennyi polgári és politikai jogtól való megfosztás […]

[…]”

7 A korábbi büntető törvénykönyvet 1994. március 1-jével hatályon kívül helyezte az új büntető törvénykönyv hatálybalépéséről és egyes büntetőjogi, valamint büntető eljárásjogi rendelkezéseknek az ezen hatálybalépés miatt szükségessé vált módosításáról szóló, 1992. december 16-i 92-1336. sz. törvény (loi n° 92-1336, du 16 décembre 1992, relative à l’entrée en vigueur du nouveau code pénal et à la modification de certaines dispositions de droit pénal et de procédure pénale rendue nécessaire par cette entrée en vigueur, JORF, 1992. december 23., 17568. o.). Az új büntető törvénykönyv 131-26. cikke előírja, hogy a bíróság elrendelheti az állampolgári jogokból történő teljes vagy részbeni kizárást olyan időszakra, amely nem haladhatja meg a bűntettben való bűnösséget kimondó ítélet esetén a tíz évet, a vétségben való bűnösséget kimondó ítélet esetén pedig az öt évet.

8 Az életfogytig tartó szabadságvesztés bevezetéséről, az új büntető törvénykönyvről és a büntetőeljárás egyes rendelkezéseiről szóló, 1994. február 1-jei 94-89. sz. törvénnyel (JORF, 1994. február 2., 1803. o.) módosított 1992. december 16-i 92-1336. sz. törvény (loi n° 92-1336, du 16 décembre 1992, telle que modifiée par la loi n° 94-89, du 1er février 1994, instituant une peine incompressible et relative au nouveau code pénal et à certaines dispositions de procédure pénale) a 370. cikkében a következőképpen rendelkezik:

„A büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 702-1. cikke rendelkezéseinek sérelme nélkül a jelen törvény hatálybalépését megelőzően végső fokon hozott, a büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletből a törvény erejénél fogva következő, a polgári, politikai és családi jogokból való kizárás vagy az esküdtként való eljárásból való kizárás továbbra is alkalmazandó.”

9 A büntetés-végrehajtásról szóló, 2009. november 24-i 2009-1436. sz. törvénnyel (JORF, 2009. november 25., 20192. o.) módosított büntetőeljárásról szóló törvénykönyv (code de procédure pénale, tel que modifié par la loi n° 2009-1436, du 24 novembre 2009, pénitentiaire) 702-1. cikke első bekezdésében a következőket mondja ki:

„Az a személy, akire a büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletből a törvény erejénél fogva következő vagy a marasztalást kimondó ítéletben mellékbüntetés címén elrendelt tiltás, megfosztás vagy cselekvőképtelenség vagy bármely közzétételi intézkedés vonatkozik, kérheti a büntetőjogi felelősséget megállapító bíróságtól vagy a büntetőjogi felelősséget megállapító több ítélet esetén az utolsóként eljáró bíróságtól a teljes vagy részbeni mentesítését, beleértve e tilalom, megfosztás vagy cselekvőképtelenség időtartamát. Ha a büntetőjogi felelősséget esküdtbíróság állapította meg, a kérelemről való döntésre hatáskörrel rendelkező bíróság az a vizsgálati tanács, amelynek illetékességi területén az esküdtbíróság székhelye található.”

10 A módosított, az Európai Parlament képviselőinek választásáról szóló, 1977. július 7-i 77-729. sz. törvény (loi n° 77–729, du 7 juillet 1977, relative à l'élection des représentants au Parlement européen, JOFR, 1977. július 8., 3579. o.) szabályozza az európai parlamenti választásokra alkalmazandó választási eljárást. E törvény 2. cikke első bekezdésében a következőket írja elő:

„Az 1977. június 30-i 77-680. sz. törvény értelmében alkalmazandó, az Európai [K]özösségek [T]anácsa 1976. szeptember 20-i határozatához mellékelt okmány által előírt, az Európai Parlament képviselőinek a választását a választójogi törvénykönyv [code électoral] I. könyvének I. címe, valamint a következő fejezetek rendelkezései szabályozzák. […]"

11 A választójogi törvénykönyv I. könyve I. címének 1. fejezete egybegyűjti azokat a rendelkezéseket, amelyek kifejtik a választói minőséghez szükséges feltételeket. E fejezet tartalmazza az L 2. cikket, amely előírja, hogy „[v]álasztók azok a francia állampolgárok, akik tizennyolcadik életévüket betöltötték, a polgári és politikai jogaikat gyakorolhatják, valamint nem állnak a törvény szerint cselekvőképességet korlátozó vagy kizáró rendelkezés hatálya alatt".

12 A választójogi törvénykönyv L 5. cikke eredeti változatában a következőket írta elő:

„Nem vehető fel a választói névjegyzékbe:

1° A bűntettben való bűnösséget kimondó ítélet hatálya alá tartozó egyének;

[…]"

13 E törvénykönyv L 6. cikke az alapügyre alkalmazandó változatában a következőket mondja ki:

„Az ítéletben meghatározott ideig nem vehetőek fel a választói névjegyzékbe azok, akiket a bíróságok kizártak a választójogból és a szavazati jogból, az e kizárást engedélyező törvények alapján."

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

14 T. Delvigne-t súlyos bűncselekmény miatt tizenkét évig terjedő szabadságvesztés-büntetésre ítélték, amelyről végső fokon 1988. március 30-án határoztak.

15 A Bírósághoz előterjesztett észrevételekből kitűnik, hogy a büntetőjogi felelősséget megállapító ezen ítélet a korábbi büntető törvénykönyv 28. és 34. cikkének rendelkezései alapján a törvény erejénél fogva T. Delvigne állampolgári jogaiból való kizárással járt, amely többek között a szavazáshoz, a választáshoz és a választhatósághoz való jogától való megfosztásból állt.

16 Az 1992. december 16-i törvény hatályon kívül helyezte az 1994. március 1-jén hatályba lépett új büntető törvénykönyvben az állampolgári jogokból való kizárás járulékos büntetést, amely a büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletből – amely a büntetőjogi szankciót rendeli el – a törvény erejénél fogva következett. Az új büntető törvénykönyv immár előírja, hogy az állampolgári jogokból történő teljes vagy részbeni kizárást bíróságnak kell elrendelnie olyan időszakra, amely a bűntettben való bűnösséget kimondó ítélet esetén nem haladhatja meg a tíz évet.

17 Mindazonáltal a módosított 1992. december 16-i törvény 370. cikkének megfelelően az állampolgári jogokból való kizárást – amelynek a hatálya alatt T. Delvigne állt – 1994. március 1-je után fenntartották, mivel ez a kizárás a büntetőjogi felelősséget megállapító olyan ítéletből következett, amely az új büntető törvénykönyv hatálybalépése előtt vált jogerőssé.

18 2012-ben az illetékes közigazgatási bizottság T. Delvigne-nyel szemben a választójogi törvénykönyv L 6. cikke alapján olyan határozatot hozott, amely elrendelte T. Delvigne-nek Lesparre-Médoc önkormányzata – ahol a lakóhelye található – választói névjegyzékeiből való törlését. T. Delvigne e törlés vitatása érdekében keresetet terjesztett elő a kérdést előterjesztő bíróság előtt.

19 T. Delvigne azt kérte a kérdést előterjesztő bíróságtól, hogy az uniós jog értelmezése érdekében terjesszen a Bíróság elé előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, és a módosított 1992. december 16-i törvény alkalmazásából eredő egyenlőtlen bánásmódra hivatkozott. Különösen azt állítja, hogy e törvény 340. cikke „nemzetközi szerződésbe ütközéssel kapcsolatos problémát" vet fel, amennyiben az sérti többek között a Charta több rendelkezését.

20 Ilyen körülmények között a tribunal d'instance de Bordeaux (bordeaux-i elsőfokú bíróság) úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„1) Úgy kell-e értelmezni a[...] [...] Chart[a] 49. cikkét, hogy az kizárja, hogy a nemzeti jog egyik rendelkezése fenntartsa annak mindent összevéve meghatározatlan és aránytalan tilalmát, hogy az enyhébb büntetőtörvény – az 1994. február 1-jei 94-89. sz. törvény – hatálybalépése előtt elítélt személyek enyhébb büntetésben részesüljenek?

2) Úgy kell-e értelmezni a[...] [...] Chart[ának] az európai parlamenti választásokra vonatkozó 39. cikkét, hogy az azt írja elő az Európai Unió tagállamainak, hogy ne tiltsák általános, meghatározatlan és automatikus jelleggel a polgári és politikai jogok gyakorlását, annak érdekében, hogy ne alakítsanak ki egyenlőtlen bánásmódot a tagállamok állampolgárai között?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes észrevételek

21 Az alapeljárás tárgyát T. Delvigne választói névjegyzékekből való törlésének a szabályossága képezi, amely törlésre a választójogi törvénykönyv L 6. cikke alapján a választójogtól való megfosztást követően került sor, amely az 1988-ban vele szemben kiszabott büntetőjogi szankcióhoz a törvény erejénél fogva kapcsolódott.

22 E tekintetben meg kell állapítani – ahogyan azt a francia kormány a Bíróság előtt írásbeli és szóbeli észrevételeiben pontosította –, hogy a járulékos büntetés büntetőjogi rendszerét 1994-ben a büntető törvénykönyv reformja során hatályon kívül helyezték. Márpedig a büntető törvény e módosítása nem járt hatással T. Delvigne helyzetére a választójogát illetően, ugyanis ez utóbbi a választójogi törvénykönyv L 2. és L 6. cikkének, valamint a módosított 1992. december 16-i törvény 370. cikkének együttesen értelmezett rendelkezései alapján továbbra is a választás alóli kizárás hatálya alatt áll.

23 Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság az együttesen vizsgálandó e kérdéseivel a Charta 39. cikkének, valamint 49. cikke (1) bekezdése utolsó mondatának az értelmezését kéri azért, hogy értékelje a választójogból való azon kizárásnak az e rendelkezésekkel való összeegyeztethetőségét, amelynek hatálya alatt a választójogi törvénykönyv L 2. és L 6. cikkének, valamint a módosított 1992. december 16-i törvény 370. cikkének együttesen értelmezett rendelkezései alapján T. Delvigne áll, és amely alapján törölték a választói névjegyzékekből.

A Bíróság hatásköréről

24 A francia és a spanyol kormány, valamint az Egyesült Királyság Kormánya a Bíróságnak az előzetes döntéshozatal iránti kérelem megválaszolására való hatáskörének a hiányára hivatkozik, amennyiben e kormányok szerint az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás nem tartozik az uniós jog alkalmazási körébe. E kormányok különösen arra hivatkoznak, hogy a nemzeti bíróság egyetlen olyan uniós jogi rendelkezésre sem hivatkozik, amelynek alapján kapcsolódási pont állapítható meg e szabályozás és az uniós jog között, következésképpen pedig az említett szabályozás nem jelenti a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében az uniós jog végrehajtását.

25 Emlékeztetni kell arra, hogy a tagállamok eljárását illetően a Charta alkalmazási körét a Charta 51. cikkének (1) bekezdése határozza meg, amelynek értelmében a Charta rendelkezéseinek a tagállamok csak annyiban címzettjei, amennyiben az Unió jogát hajtják végre (Åkerberg Fransson-ítélet, C-617/10, EU:C:2013:105, 17. pont).

26 A Charta 51. cikkének (1) bekezdése megerősíti a Bíróság azon állandó ítélkezési gyakorlatát, amely szerint az uniós jogrendben biztosított alapvető jogokat az uniós jog által szabályozott valamennyi tényállásra alkalmazni kell, az ilyen tényállásokon kívül azonban nem (lásd: Åkerberg Fransson-ítélet, C-617/10, EU:C:2013:105, 19. pont; Torralbo Marcos-ítélet, C-265/13, EU:C:2014:187, 29. pont).

27 Ezért, ha valamely jogi tényállás nem tartozik az uniós jog alkalmazási körébe, a Bíróság annak elbírálására nem rendelkezik hatáskörrel, a Charta esetleg hivatkozott rendelkezései pedig önmagukban nem alapozhatják meg e hatáskört (lásd: Åkerberg Fransson-ítélet, C-617/10, EU:C:2013:105, 22. pont; Torralbo Marcos-ítélet, C-265/13, EU:C:2014:187, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

28 Következésképpen meg kell határozni, hogy a T. Delvigne-hez hasonló olyan uniós polgár helyzete, akivel szemben valamely tagállam hatóságai a választói névjegyzékekből való törléssel kapcsolatos határozatot hoztak, amely az európai parlamenti választásokon a választójogának az elvesztéséhez vezet, az uniós jog alkalmazási körébe tartozik-e.

29 E tekintetben az 1976. évi okmány 8. cikke előírja, hogy ezen okmány rendelkezéseire is figyelemmel, a választási eljárásra az egyes tagállamok saját nemzeti rendelkezései az irányadók.

30 A jelen esetben T. Delvigne-t azért törölték a választói névjegyzékekből, mivel a súlyos bűncselekményben való büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet – amelyet 1988-ban hoztak vele szemben – miatt azon személyek közé tartozik, akik a választójogi törvénykönyvnek, valamint a módosított 1992. december 16-i törvény 370. cikkének az együttesen értelmezett rendelkezései alapján nem teljesítik az ahhoz szükséges feltételeket, hogy nemzeti szinten választók legyenek. Márpedig, amint azt a Parlament észrevételeiben hangsúlyozta, az Európai Parlament képviselőinek az 1976. évi okmányban előírt választásáról szóló, 1977. július 7-i törvény 2. cikke kifejezetten utal ezekre a feltételekre, konkrétan az európai parlamenti választáson a választójogot illetően.

31 Kétségtelen, hogy a Bíróság a Spanyolország kontra Egyesült Királyság ítéletben (C-145/04, EU:C:2006:543, 70. és 78. pont), valamint az Eman és Sevinger ítéletben (C-300/04, EU:C:2006:545, 43. és 45. pont) az európai parlamenti választásokon a választójoggal rendelkezők kapcsán úgy ítélte meg, hogy az 1976. évi okmány 1. cikkének (3) bekezdése és 8. cikke nem határozza meg kifejezetten és pontosan, hogy kik rendelkeznek e joggal, következésképpen pedig az uniós jog jelenlegi állása szerint az említett joggal rendelkezők körének meghatározása az uniós jog tiszteletben tartása mellett az egyes tagállamok hatáskörébe tartozik.

32 Ugyanakkor – amint arra a német kormány, a Parlament és az Európai Bizottság észrevételeiben hivatkozott – a tagállamoknak e hatáskör gyakorlása során az 1976. évi okmánynak az EUSZ 14. cikk (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 1. cikkének (3) bekezdésében kifejtett kötelezettség alapján biztosítaniuk kell, hogy az Európai Parlament tagjainak a választása közvetlen és általános választójog alapján, szabad és titkos választásokon történjen.

33 Következésképpen az olyan tagállamot, amely az EUSZ 14. cikk (3) bekezdése és az 1976. évi okmány 1. cikkének (3) bekezdése alapján rá háruló kötelezettség végrehajtásának keretében előírja nemzeti szabályozásában az európai parlamenti választásokon a választójog kedvezményezettjei közül az olyan uniós polgárok kizárását, akik T. Delvigne-hez hasonlóan az 1994. március 1-je előtt jogerőssé váló, a büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet hatálya alá tartoznak, úgy kell tekinteni, hogy a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében az uniós jogot hajtja végre.

34 Következésképpen a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az előzetes döntéshozatal iránti kérelem megválaszolására.

Az elfogadhatóságról

35 A francia kormány a feltett kérdések elfogadhatatlanságára hivatkozik egyrészt azzal az indokkal, hogy a Bíróság válaszai nem szükségesek a kérdést előterjesztő bíróság számára az alapjogvita elbírálásához, másrészt pedig azzal, hogy e bíróság nem határozta meg kellően azt a ténybeli és jogi hátteret, amelybe ezek a kérdések illeszkednek.

36 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a Bíróság és a nemzeti bíróságok között az EUMSZ 267. cikk alapján létrehozott együttműködés keretében az alapügyben eljáró és a meghozandó bírósági határozatért felelős nemzeti bíróság kizárólagos feladata, hogy az ügy sajátosságaira tekintettel megítélje mind az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak az ítélete meghozatalához fennálló szükségességét, mind a Bíróság elé terjesztett kérdések relevanciáját. Következésképpen, amennyiben a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság – főszabály szerint – köteles határozatot hozni (lásd többek között: Kamberaj-ítélet, C-571/10, EU:C:2012:233, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Gauweiler és társai ítélet, C-62/14, EU:C:2015:400, 24. pont).

37 Ezért a nemzeti bíróság által benyújtott kérelem csak akkor utasítható el, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (lásd: Kamberaj-ítélet, C-571/10, EU:C:2012:233, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Gauweiler és társai ítélet, C-62/14, EU:C:2015:400, 25. pont).

38 A jelen esetben a Bíróság rendelkezésére álló és a jelen ítélet 22–24. pontjában is átvett ténybeli és jogi elemekből egyértelműen arra lehet következtetni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azért kéri a Bíróságtól a Charta 39. és 49. cikkének értelmezését, hogy értékelje annak a nemzeti jognak a Charta rendelkezéseivel való összeegyeztethetőségét, amely alapján T. Delvigne-t törölték a választói névjegyzékekből.

39 Ilyen feltételek mellett az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések közvetlen kapcsolatot mutatnak az alapeljárás tárgyával, következésképpen azok elfogadhatók.

Az ügy érdeméről

40 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Charta 52. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a Charta által elismert, a Szerződések egyes rendelkezéseiben szabályozott jogok csak az ott meghatározott feltételek és korlátozások mellett gyakorolhatók.

41 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Chartához fűzött magyarázatok szerint – amelyeket a Charta értelmezéséhez az EUSZ 6. cikk (1) bekezdése harmadik albekezdésének, valamint a Charta 52. cikke (7) bekezdésének megfelelően figyelembe kell venni – a Charta 39. cikkének (1) bekezdése az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének b) pontjában biztosított jognak felel meg. E 39. cikk második bekezdése az EUSZ 14. cikk (3) bekezdésének felel meg. E magyarázatok pontosítják továbbá, hogy a 39. cikk (2) bekezdése a demokratikus állam választási rendszerének alapelveit veszi át.

42 Ami az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének b) pontját illeti, a Bíróság már megállapította, hogy e rendelkezés az európai parlamenti választásokon a választójog gyakorlása során az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének az alkalmazására korlátozódik, amikor kimondja, hogy minden uniós polgár, akinek a lakóhelye olyan tagállamban van, amelynek nem állampolgára, a lakóhelye szerinti tagállamban választójoggal rendelkezik ezeken a választásokon, és választható ugyanolyan feltételekkel, mint ezen állam állampolgárai (lásd ebben az értelemben: Spanyolország kontra Egyesült Királyság ítélet, C-145/04, EU:C:2006:543, 66. pont).

43 Ezért a Charta 39. cikkének (1) bekezdése nem alkalmazandó az alapügyben szóban forgó helyzetben, amennyiben e helyzet – amint az a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból kitűnik – az uniós polgár választójogára vonatkozik abban a tagállamban, amelynek az állampolgára.

44 Ami a Charta 39. cikkének (2) bekezdését illeti, az – amint az a jelen ítélet 41. pontjában szereplő megfontolásokból kitűnik – az EUSZ 14. cikk (3) bekezdése, valamint az 1976. évi okmány 1. cikkének (3) bekezdése alapján az európai parlamenti választásokon az uniós polgárok választójogának a Chartában való kifejezését jelenti.

45 Márpedig nyilvánvaló, hogy a választójogból való kizárás – amelynek hatálya alatt T. Delvigne az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás rendelkezései alapján áll – a Charta 39. cikkének (2) bekezdésében biztosított jog gyakorlásának a korlátozását jelenti.

46 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Charta 52. cikkének (1) bekezdése lehetővé teszi az olyan jogok gyakorlásának korlátozását, mint amelyek annak 39. cikke (2) bekezdésében szerepelnek, feltéve hogy e korlátozásra a törvény által, az említett jogok és szabadságok lényeges tartalmának, valamint az arányosság elvének tiszteletben tartásával kerül sor, továbbá a korlátozás elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja (lásd ebben az értelemben: Volker und Markus Schecke és Eifert ítélet, C-92/09 és C-93/09, EU:C:2010:662, 50. pont; Lanigan-ítélet, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 55. pont).

47 Az alapügyben, mivel a választójogból való szóban forgó kizárás a választójogi törvénykönyv és a büntető törvénykönyv együttesen értelmezett rendelkezéseinek alkalmazásából következik, meg kell állapítani, hogy e kizárást törvény írja elő.

48 Továbbá e kizárás tiszteletben tartja a Charta 39. cikkének (2) bekezdésében említett választójog lényeges tartalmát. Az említett kizárás ugyanis nem kérdőjelezi meg e jogot mint ilyet, ugyanis e kizárás azzal a hatással jár, hogy – sajátos feltételek mellett és magatartásuk miatt – kizár egyes személyeket az európai parlamenti választásokon a választójoggal rendelkezők csoportjából, amennyiben az említett feltételek teljesülnek.

49 Végül az alapügyben szóban forgóhoz hasonló kizárás arányosnak bizonyul, mivel az figyelembe veszi az elkövetett bűncselekmény jellegét és súlyosságát, valamint a büntetés időtartamát.

50 Amint azt ugyanis a francia kormány a Bírósághoz előterjesztett észrevételeiben megállapítja, a választójogból való kizárás – amelynek hatálya alatt T. Delvigne súlyos bűncselekmény miatt tizenkét évig terjedő szabadságvesztés-büntetése következtében áll – csak azokra a személyekre volt alkalmazandó, akiket legalább öt évtől akár életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetéssel büntetendő bűncselekmény miatt ítéltek el.

51 Továbbá a francia kormány arra hivatkozik, hogy a nemzeti jog – különösen a módosított büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 702-1. cikke – biztosítja a lehetőséget a T. Delvigne helyzetében lévő személynek arra, hogy mentesítést kérjen, és mentesüljön az állampolgári jogokból való kizárás mellékbüntetése alól, amely a választójogából való kizáráshoz vezetett.

52 Az előző tényezőkből következik, hogy a Charta 39. cikkének (2) bekezdésével nem ellentétes az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan tagállami szabályozás, amely a törvény erejénél fogva kizárja az európai parlamenti választásokon a választójoggal rendelkezők köréből azokat a személyeket, akik az alapügy felpereséhez hasonlóan a súlyos bűncselekményben való büntetőjogi felelősséget megállapító olyan ítélet hatálya alatt állnak, amely 1994. március 1-je előtt vált jogerőssé.

53 Az enyhébb büntetőtörvény visszaható hatályával kapcsolatos szabályt illetően, amely a Charta 49. cikke (1) bekezdésének utolsó mondatában szerepel, e szabály kimondja, hogy ha valamely bűncselekmény elkövetése után a törvény enyhébb büntetés kiszabását rendeli, az enyhébb büntetést kell alkalmazni.

54 A jelen esetben, amint az a jelen ítélet 16. és 22. pontjában megállapításra került, a korábbi büntető törvénykönyv 1994. évi reformja során a választójogtól való megfosztást – a büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletből a törvény erejénél fogva következő járulékos büntetésként – hatályon kívül helyezték azért, hogy azt olyan mellékbüntetés váltsa fel, amelyet az új büntető törvénykönyv 131-26. cikke alapján bíróságnak kell kiszabnia olyan időszakra, amely nem haladhatja meg a bűntettben való bűnösséget kimondó ítélet esetén a tíz évet, a vétségben való bűnösséget kimondó ítélet esetén pedig az öt évet.

55 Ez a módosítás azonban nem érinti T. Delvigne helyzetét, ugyanis amiatt, hogy a súlyos bűncselekményben való büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletet 1994. március 1-je előtt hozták vele szemben, a választójogi törvénykönyvnek és a módosított 1992. december 16-i törvény 370. cikkének az együttesen értelmezett rendelkezései alapján a törvény erejénél fogva továbbra is – határozatlan ideig – a választásból való kizárás hatálya alatt áll. A francia kormány a tárgyaláson pontosította, hogy a marasztalást kimondó, 1994. március 1-je előtt jogerőssé vált ítéletek joghatásainak a fenntartását az indokolta, hogy a nemzeti jogalkotó el akarta kerülni, hogy a választójogból való kizárás – amely a büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletből következik – az új büntető törvénykönyv hatálybalépésével automatikusan és azonnal eltűnjön, miközben ez utóbbi törvénykönyv mellékbüntetés formájában fenntartja a választójogból való kizárást.

56 Márpedig e tekintetben elegendő azt megállapítani, hogy a Charta 49. cikke (1) bekezdésének utolsó mondatában szereplő, az enyhébb büntetőtörvény visszaható hatályával kapcsolatos szabállyal nem ellentétes az alapügyben szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás, amennyiben – amint az a módosított 1992. december 16-i törvény 370. cikkének a szövegéből kitűnik – e szabályozás, amely a választójogból a büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletből a törvény erejénél fogva következő kizárás fenntartását kizárólag a büntetőjogi felelősséget megállapító olyan jogerős ítéletekre korlátozza, amelyeket végső fokon a korábbi büntető törvénykönyv alapján hoztak.

57 Mindenesetre – amint az a jelen ítélet 51. pontjában felidézésre került – e szabályozás kifejezetten biztosítja a lehetőséget az ilyen kizárás hatálya alatt álló személyeknek arra, hogy mentesítést kérjenek, és mentesüljenek e kizárás alól. Amint az a módosított büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 702-1. cikkéből kitűnik, e lehetőség a választójogból kizárt valamennyi személy előtt nyitva áll, függetlenül attól, hogy e kizárás a korábbi büntető törvénykönyv alapján a büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletből a törvény erejénél fogva következik vagy azt bíróság rendelte el

mellékbüntetésként az új büntető törvénykönyv rendelkezései alapján. Ebben az összefüggésben a T. Delvigne helyzetében lévő, és a korábbi büntető törvénykönyv rendelkezései alapján a büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletből a törvény erejénél fogva következő kizárás alóli mentesítést kérő személy által e rendelkezés alapján az illetékes nemzeti bírósághoz való fordulás megnyitja az utat ahhoz, hogy egyéni helyzetét újraértékeljék, beleértve e kizárás időtartamát.

58 Az előző megfontolások összességére tekintettel a feltett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a Charta 39. cikkének (2) bekezdését, valamint 49. cikke (1) bekezdésének utolsó mondatát úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan tagállami szabályozás, amely a törvény erejénél fogva kizárja az európai parlamenti választásokon a választójoggal rendelkezők köréből azokat a személyeket, akik T. Delvigne-hez hasonlóan a súlyos bűncselekményben való büntetőjogi felelősséget megállapító olyan ítélet hatálya alatt állnak, amely 1994. március 1-je előtt vált jogerőssé.

A költségekről

59 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

Az Európai Unió Alapjogi Chartája 39. cikkének (2) bekezdését, valamint 49. cikke (1) bekezdésének utolsó mondatát úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan tagállami szabályozás, amely a törvény erejénél fogva kizárja az európai parlamenti választásokon a választójoggal rendelkezők köréből azokat a személyeket, akik az alapügy felpereséhez hasonlóan a súlyos bűncselekményben való büntetőjogi felelősséget megállapító olyan ítélet hatálya alatt állnak, amely 1994. március 1-je előtt vált jogerőssé.

Aláírások